

ID-DUDU U INT

Id-dudu li jimxi
jitkaxkar, jinbaram,
jitghawweg, jiltewa
fit-trab, qalb il-gebel,
fuq tub, fuq haxix,
tmurx tfittex teqirdu,
li tghaffgu ha toqtlu
bla tieqaf biss tara
ghalkemm ftit tal-hsara
dan jaghmel biex ighix.
Fic-cokon li tieghu,
minn Alla hanin,
hemm kollox fil-ghamla
li ghandek, biss zghir.

W'ekk, taghraf, bis-sabar
tistenna li jikber
sa zmienu ta' dudu
bil-ghaqal itemm
kif tara jispiċċa
qoxortu ssir fosdqa,
go fiha jinghalaq
bla ikel ghal zmienu.

RAGUNI

Met' ghandek ir-ragun
La titmashanx habib
Ghax fl-ahhar dak li jkun
Fis-sewwa l'int isib.

U b'qawwa mis-sema
li hadd ma jfissirha,
jinbidel ghal kollox
sa johrog farfett
bi gwienah imlewna
bi trab is-sahhara
lill-gisem jixxiebah
xejn aktar li kien.

Jittajjar, ifittex
lis-siehbha ha jkattar,
isebbah, jiggerra
fis-sema, fil-qiegħed,
u l-ghada ha jdakkar
fl-egħlieqi u fil-gonna
ward iktar sabih.
U juri bis-sahha
il-qawwa hallieqa.

W int tifhem mhux wahdek
gejt tghix fil-holqien.
Tintebah bhad-dudu
qed tghix, trid tinbidel
din hajtek f'wahd' isbah
jekk bl-ghaqal taf tghix.

J. Zammit Ciantar

Bil-hlewwa, bit-tmashin
Biex forsi jirnexxilek
Tghid tiegħek fil-hazin
Tipprowa qatt, jarrilek.

Joe Zammit Ciantar

REĊENSJONI

OLIVER FRIGGIERI, *L-Idea tal-Letteratura*,
Pubblikazzjoni Bugelli, Malta, 1986

Imhabba li d-domanda dejjem tikber fil-komunikazzjoni bil-Malti, tajjeb li jkolna studji xierqa fil-lingwa kontemporanja. Oliver Friggieri jaghmel dan min-naħa tal-kritiku letterarju. Fl-istess waqt jaghtina l-ghodda għall-apprezzament letterarju utli għaliex il-kritiku, permezz ta' kitba bħal din ta' Friggieri, ikun armat b'setghat ohra — distinti minn dawk konvenzjonali — ta' penetrazzjoni u teoriji godda kif ukoll b'vokabularju tekniku u aġġornat ma' ta' lingwi ohra.

Ftit huma l-letterarji li jażżardaw jissuġġerixxu li l-letteratura tista' tiġi studjata b'mod sodisfaċenti mingħajr attenzjoni xierqa għall-*medium* tagħha, il-lingwa. L-anqas ma jissugraw xi lingwisti jiġġustifikaw l-investigazzjoni tal-lingwa letterarja mingħajr it-tmexxija ta' dawk l-istudjuji tal-letteratura. Friggieri jikteb skond il-fehma li l-istudent tal-letteratura jeħtieġu jkun imħarreġ fl-istudju kemm tal-lingwa u kemm tal-letteratura.

Il-konfront bejn studji lingwistiċi u letterarji wassal ftit ftit għall-istilistika li biha l-kritiku għandu jaghmel analiżi sewwa qabel jasal għal xi ġudizzju letterarju jew valuri artistici. Ġol-mikrokożmu tal-qsim bejn ix-xjenza (lingwistika) u l-umanità (letteratura) tinsab is-superimpożizzjoni ta' l-istilistika. F'din is-superimpożizzjoni — fl-ispazju ta' bejn żewġ ferġat distinti imma relatati — tidher iż-żerriegħa tal-kobor tar-riċerka kreattiva u tat-tagħlim. Permezz tal-kollaborazzjoni tikber il-fergħa, u l-penetrazzjoni mentali u l-metodi tat-tiftix ikunu aktar speċjalizzati.

Dan il-ktieb, bit-taqsim tiegħu ta' letteratura, lingwa u kritika — bl-anqas enfasi fuq dik tat-tieni — se jkun ta' valur kbir mhux biss għall-istudent tal-letteratura imma anki għall-qarrejja l-kbar, bħall-kritiċi li jixtiequ jaraw 'il fejn sejra l-fergħa ta' l-istudju tagħhom. L-iskop tiegħu huwa li jipprovdi għajnuna għal studji kritiċi intelligenti, u tassew ighin biex naghmlu mistoqsijiet xierqa dwar kwalunkwe kompożizzjoni.

Jittratta r-relazzjoni tal-letteratura mal-ħajja u ma' l-arti, id-devjazzjoni fl-istil u l-konnessjoni tal-letteratura ma' l-oqsma soċjali, psikoloġiċi u morali. Id-definizzjonijiet fil-glossarju ta' termini letterarji huma kontribut kbir għall-kritiku għax, għalkemm qabel forsi kien jaf bihom f'lingwi oħrajn, issa dahlu fi lsienna. Dan il-ktieb jista' jittqies, b'ċertezza (għax ġej mingħand Friggieri), bħala tentattiv serju għall-iżvilupp ta' l-istudju ta' l-istilistika fil-Malti.

Charles Briffa